

Saksfremlegg

Arkivreferanse: 2022/3495-2

Saksbehandler: Oddvar Konst

Planlagt behandling

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
		Formannskapet

Høring - NOU 2022-6 " "Nett i tide - utvikling av strømmettet"

Administrasjonens innstilling

- Alta kommune er enig i at «ledetiden» i prosjekter må kortes ned, men er skeptiske til om foreslåtte tiltak vil være tilstrekkelig for å oppnå dette.
- Alta kommune er enige i at så lenge strøm er et knapphetsgode må større kunder betale for den effekt de beslaglegger. Inntil ny og tilstrekkelig kraftproduksjon er på plass, må det skapes en fleksibilitet i nettet som kan imøtekomme noen av de beskrevne utfordringer.
- Alta kommuner etterlyser en tydelig overordnet politisk prioritering av hvordan tilknytningsplikten skal etterleves. I nærmeste 10 årsperiode er det sannsynlig med et relativt stort underskudd på strøm i Nord Norge, og inntil dette er endret gjennom ny produksjon må det en tydelig nasjonal prioritering til mht. hvordan dette knapphetsgodet skal fordeles. På denne bakgrunn må elektrifisering av olje- og gass installasjoner i nord utsettes.

For øvrig vises det til vurderingen i saksutredningen.

Saksutredning

Vedlegg

- 1 Offentlig høring av NOU 2022 6 Nett i tide - om utvikling av strømmettet .pdf

NOU 2022: 6 er på omlag 220 sider og kan leses her; [NOU 2022: 6 - regjeringen.no](#)

Bakgrunn for saken

Solberg-regjeringen oppnevnte 11. juni 2021 et offentlig utvalg som skal vurdere utviklingen av strømmettet.

Utvalget ble gitt følgende mandat:

«Utvalget skal legge til grunn at strømmettet fortsatt skal utvikles på en samfunnsmessig rasjonell måte i tråd med energilovens formål».

Utvalgets mandat er knyttet til tre overordnede tema:

1. Tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg (ledetid)
2. Prinsipper for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av strømmettet i en tid med stor usikkerhet ved forbruksutviklingen.
3. Mulige forbedringer i systemet med tilknytningsplikt.

Utvalget har avgrenset arbeidet til de tre hovedtemaene. Det er i hovedsak fokusert på behovet for nettutvikling forbundet med forbruk. Mange av problemstillingene og forslagene vil også være relevante for kraftproduksjon. Utvalget har i liten grad sett på virkningene av og for kraftprisen, og etterspørsel etter ny kraftproduksjon. Videre har utvalget i hovedsak avgrenset problemstillingene til de høyeste nettnivåene, altså regional- og transmisjonsnettet. Bakgrunnen for dette er at utfordringene knyttet til ulik ledetid for nettanlegg og nettkunde er større på disse nettnivåene.

NOU'en er nå på høring med høringsfrist 30. september.

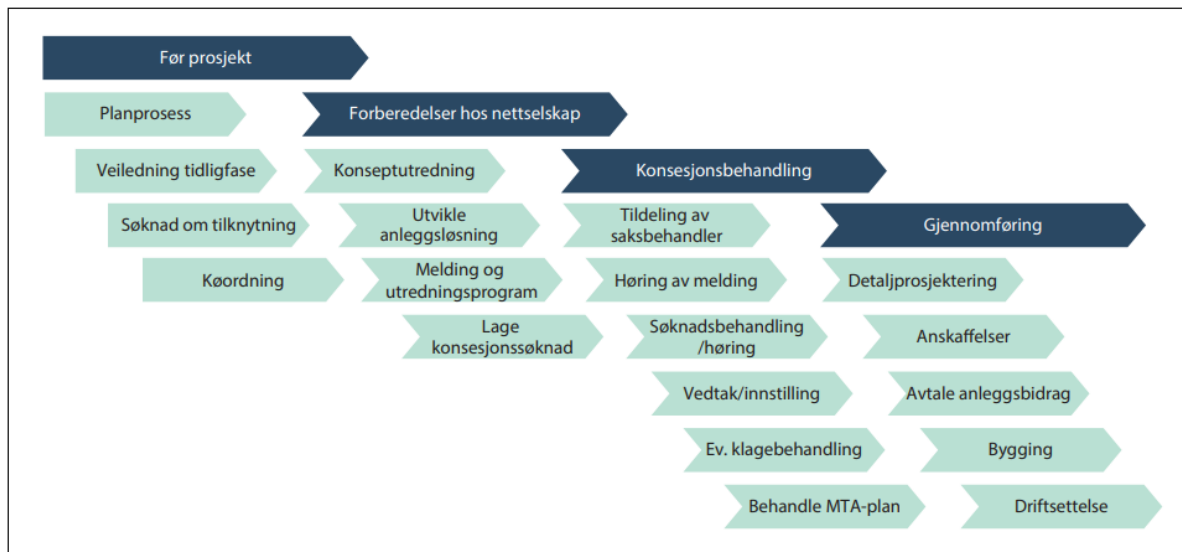
Vurdering

Denne utredningen retter seg mot et omfattende og vanskelig tema, som på noen områder er veldig teknisk. Utvikling og drift av det nasjonale strømmettet er en helt sentral del av den infrastruktur som kreves både i forhold til samfunnssikkerhet og næringsutvikling.

To av temaene utvalget har fått i oppgave å utrede er av særlig betydning for kommuner og regioner med tanke på den samfunnsutvikling som ønskes. Dette er knyttet til hvor lang tid det skal ta fra et prosjekt initieres til bygging kan starte og hvilke prosjekter som skal få tilknytning til nettet i hvilken rekkefølge.

1. Reduksjon i tidsbruk for nettutvikling.

Dagnes system er vist i figuren under og gjennomførte prosjekter basert på dette viser en tidsbruk som varierer mellom 7 – 14 år fra start og til prosjektet er gjennomført.

Figur 12.1 Faser i nettutviklingsprosessen (forenklet framstilling).

Kilde: Oslo Economics (2022)

Utvalget har foreslått tiltak som de mener skal redusere tidsbruken til mellom 6 – 8 år. For å redusere tidsbruken i nettutviklingen er det flere anbefalinger i tillegg til digitalisering og forbedring i tilknytningsprosessen som er viktig. Dette er omtalt i kapittel 2.5.2 og gjelder særlig:

- Innføring av frister og framdriftsplaner
- Bedre og tidligere involvering og utredninger, og mer parallelle prosesser
- Bedre forarbeid og forbedring av søknader gir grunnlag for mer bruk av «fast track» for mindre saker
- Bruk av betingede anleggskonsesjoner
- Økte ressurser til konsesjonsmyndighetene.

Siste store nettutbygging i vår region er 420 kV fra Ofoten til Hammerfest. Her ble meldingen utarbeidet i 2007, og ledningen mellom Alta og Skaidi forventes satt i drift Q4 2022 – altså en ledetid på 15 år. I denne prosessen har Statnett gjort en formidabel jobb med konsekvensutredninger og tilleggsutredninger som grunnlag for konsesjon. Allikevel har det tatt lang tid å realisere dette prosjektet som er svært viktig for forsyningssikkerheten i nord. Sentralt i dette prosjektet har temaer knyttet til kulturminner, naturmangfold og reindrift vært gjenstand for betydelige utredninger. Det har også vært rettslige prosesser tilknyttet særinteresser og særlover tilknyttet reindrift.

Slike forhold løses ikke av bedre og tidligere involvering, eller mer ressurser til konsesjonsmyndighetene. Innføring av frister eller fremdriftsplaner vil heller ikke forhindre særinteresser til å benytte lovmessige eller forvaltningsmessige legitime tiltak for å ivareta egne interesser. I mange konsesjonssaker er det slike interesser som forhindrer planlagt fremdrift, og som først kommer til uttrykk når særinteresser ser hvordan tiltaket konkret kommer til å påvirke egne interesser. Vurdering av problemstillinger tilknyttet særlovgivning og forvaltningsstruktur kommer ikke til uttrykk i utvalgets anbefalinger. Virkningen av anbefalte tiltak virker på denne bakgrunn for optimistisk i forhold til tidsbruk. Det er sikkert mulig å oppnå en behandlingstid på 6 år, men det er lite sannsynlig at en max. tid på 8 år er realistisk på generelt grunnlag.

Ledetiden fra de første planer, til et anlegg står ferdig klar til spenningssetting, er svært lang. Spesielt for transmisjonsnett tar prosjekter lang tid, naturlig nok siden slike prosjekter involverer og berører mange

parter. For å ta ned ledetiden på slike anlegg bør operatøren for transmisjonsnett (Statnett) gis klare føringer fra politisk hold på hva som forventes av nettutbygginger for å understøtte og forberede ønsket utvikling i regioner/landsdeler både i forhold til utvikling av kraftproduksjon, leveringssikkerhet og elektrifisering/næringsutvikling.

Et av de viktigste grepene for å redusere ledetid på større prosjekt (både nett og produksjon) er å skape legitimitet og forståelse for nødvendighet av prosjekter gjennom politiske prosesser og forankring.

2. Ivareta samfunnsøkonomisk utvikling av strømmettet.

Utvalgets mandat har også vært å se på om dagens prissignaler gir riktige insentiver for en samfunnsøkonomisk utvikling av strømmettet. De skulle også vurdere om hvordan forbruksutviklingen kunne håndteres i planleggingen, samt om det er formålstjenlig å måtte betale for en «reservasjonsrett» av tilgang til nettet. Dette er omtalt i kapittel 2.5.3 og viktige anbefalinger er:

- Bedre prissignaler for eksisterende nett gjennom innføring av abonnert effekt i regional og transmisjonsnett.
- Bedre prissignaler for nye nettinvesteringer gjennom tidligere forpliktende tilbud om anleggsbidrag – At nettselskapene gis kostnadsdekning for tidlig utredning.
- Bedre utnyttelse av dagens nett gjennom vurdering av driftspolicy, tilknytning med vilkår, digital samhandlingsevne, energieffektivisering og bedre utnyttelse av fleksibilitetsressurser.
- Utarbeidelse av en sektorveileder for samfunnsøkonomisk analyse av nettanlegg.

Elektrifisering av norsk sokkel – olje- og gass installasjoner, samt øvrig forbruksvekst som følge av industrivekst vil utgjøre et betydelig uttak av kraft fra det norske strømmettet.

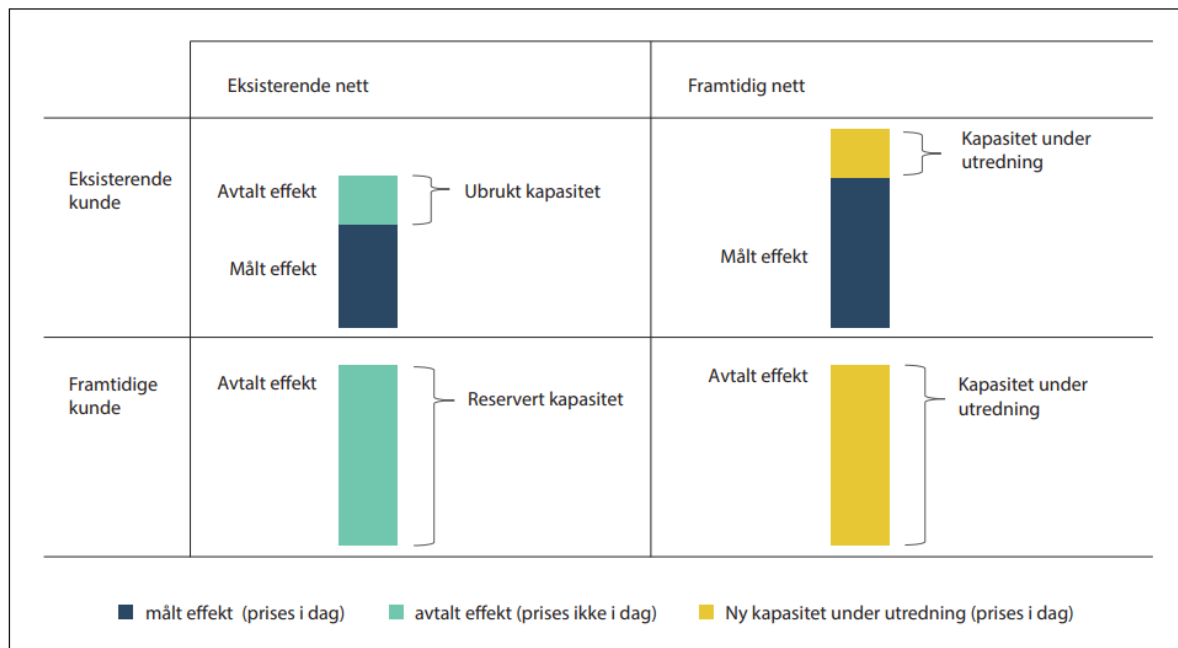
Selv med utbygging av bedre overføringsnett er det sannsynlig at strøm blir en knapphetsfaktor i årene som kommer. Dette skyldes at utbygging av ny kraftproduksjon som kan gi et troverdig bidrag til forsyningen vil ta mange år og ligge et stykke frem i tid. Med ledetider for prosjekter som i dag, vil prissignaler i mange tilfeller komme når forbruk og produksjon ikke balanserer, og priser vil dermed være enten lavere eller høyere enn den reelle situasjonen tilsier. Utfordringer er da at når prisene er lave vil man ikke kunne forsvare nye nettutbygginger. Når prisene er høye (for høye) slik at man lettere kan forsvare nettutbygging samfunnsmessig, er ledetidene på anlegg så lange at anlegg blir realisert for sent. Prissignaler alene kan ikke gi riktig insentiv på samfunnsmessig utvikling av strømmettet hverken med tanke på forbruk eller produksjon.

Inntil produksjon og forbruk er bedre «avstemt» er det derfor viktig at det gjøres vurderinger av fleksibilitet i nettet, både uttak og produksjon inn. Utvalgets anbefalinger vurderes å være et steg i en slik retning.

Prosjekter under planlegging kan i dag melde inn, eller reserverer fremtidig kapasitet – uten kostnad. Dersom prosjektet ikke realiseres, frigjøres kapasiteten. Dette er en kapasitetsutfordring som utvalget foreslår å «gebyrlegge» ut fra følgende prinsipper:

NOU 2022: 6
Nett i tide

43
Kapittel 4

Figur 4.3 Illustrasjon av hvilken kapasitet som prises

Kilde: Utvalget

I en tid med stor etterspørsel og knapphet på kapasitet flere steder i landet kan det derfor være hensiktsmessig å prise kundenes rett til å ta ut en gitt kapasitet. Formålet med en slik betaling er å synliggjøre verdien av kapasiteten som kunden beslaglegger. Dette vil heve terskelen for å reservere kapasitet i nettet, særlig for prosjekter som ikke er helt modne.

I dag er det bare målt effekt som prises, mens ulike stor kunder kanskje har avtalt større uttak. Utvalget foreslår også at samlet effektuttak, både avtalt og målt, skal prises og dermed være noe som kunden må betale for.

3. Forbedringer i systemet med tilknytningsplikt.

Med et nasjonalt overføringsnett som lider av at man i løpet av en 20 årsperiode nesten ikke investerte i nettutbygging, samt en produksjon som ikke klarer å levere til det forbruket som er forventet må det gjøres prioriteringer i forhold til hvem som får knytte seg til nettet og på hvilket tidspunkt.

For å forbedre tilknytningsprosessen har utvalget flere tiltak. Dette er omtalt i kapittel 2.5.4 og gjelder særlig:

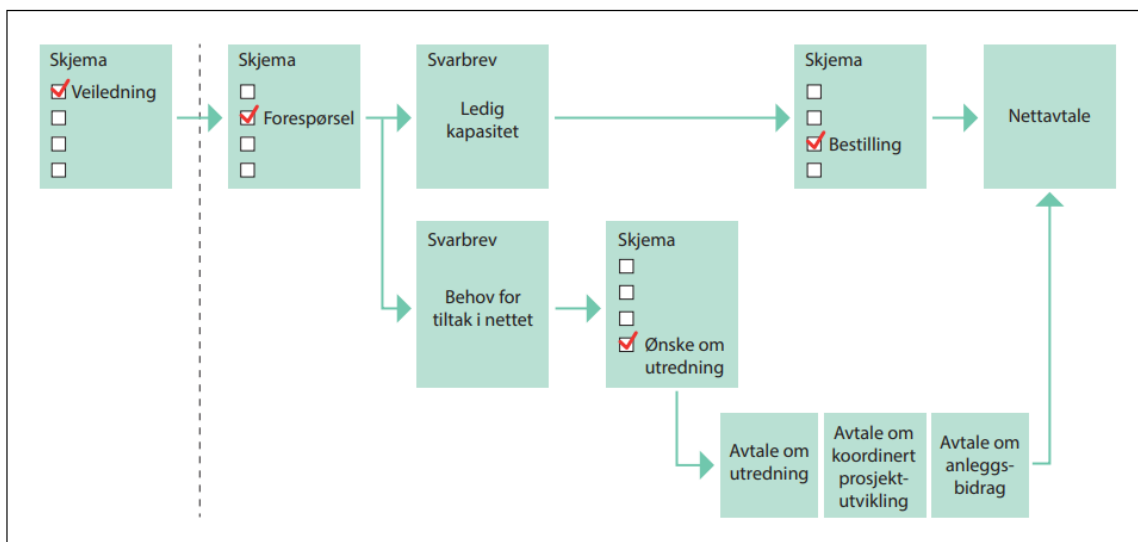
- Mer standardisert tilknytningsprosess, bedre informasjon til aktører og kart over ledig kapasitet.

- Kriterier for vurdering av driftsmessig forsvarlig og operasjonalisering av tilknytning med vilkår.
- Tydeliggjøring av kriterier for tildeling av kapasitet basert på objektive og ikke-diskriminerende kriterier.
- Økt tilsyn med nettselskapenes etterlevelse av tilknytningsplikten.
- Innføring av utvidet tilknytningsplikt for utvalgte anleggskonsesjonærer.

For Nord Norge, og Finnmark sin del er det et underskudd på kraft som vil komme veldig fort. Allerede reservert forbruk, skal knyttes til i et tempo som sørger for at kraftoverskudd i dag vil være brukt opp i løpet av kort tid. Det grønne skiftet, sammen med billig strøm i nord gjør regionen attraktiv for virksomheter som hydrogenfabrikker, ammoniakfabrikker, batterifabrikker, datasentre osv. Alle disse satsingene kan ikke gjennomføres uten tilstrekkelig kraftproduksjon og tilgjengelig strøm. Dersom man i tillegg legger på elektrifisering av Melkøya og Wistingfeltet i Barentshavet er underskuddet på kraft formidabelt frem mot 2030.

Elektrifisering av norske oljeinstallasjoner innebærer et betydelig uttak av kraft, og virker å være politisk prinsipielt viktig. Dette medfører imidlertid at andre industriprosjekter i nord ikke vil få tilgang til nødvendig kraft bl.a. fordi kraftproduksjonen og utvikling av tilstrekkelig kapasitet i sentralnettet ikke følger forbruket. En ukritisk elektrifisere sokkelen uten å se på virkningen av reduserte utslipp globalt, eller om tilgjengelig effekt i nettet kunne vært brukt på andre og mer rasjonelle områder er noe som bør underlegges politisk styring og prioritering. I dag er det uttalt mål om elektrifisering, men det er ikke fulgt opp i forhold til hvordan man skal sørge for å gjøre ny effekt tilgjengelig når slik elektrifisering går ut over næringsutvikling og forsyningssikkerhet. Alle petroleumsinstallasjoner som i dag har egen strømforsyning, kan ikke elektrifiseres før man har sikret at det ikke går på bekostning av næringsutvikling. Slik elektrifisering må utsettes til ny fornybar kraftproduksjon er på plass, som kan understøtte slik elektrifisering.

Slik dette virker å fungere nå, meldes ønsket kraftbehov som ulike nye etableringer har inn til det respektive kraftselskap, som må ta dette videre til Statnett dersom deres kapasitet ikke er tilstrekkelig.

Figur 7.2 Eksempel fra Statnett – prosess for tilknytning (Statnett, 2022)

Slik dette fremstår i praksis er det ingen overordnet samfunnsmessig prioritering av hvilke type industri som skal prioriteres og i hvilken rekkefølge. Begrepet «forsyningssikkerhet» er blitt mer borte i debatten om strømbehovet i nord.

Statnett og NVE har oversikt over innmeldt behov på kort og lang sikt med tanke på prosjekter som skal tilknyttes nettet. Det har imidlertid vært lite politisk debatt om hvordan kraften i nettet skal fordeles og prioriteres – før «krisen» nå har inntruffet. Utvalgets anbefalinger om etterlevelse av tilknytningsplikt, må

i tillegg følges opp av en helt klar prioritering av hvordan tilgjengelig kraft skal utnyttes. En slik overordnet prioritering mangler i dag.

Oppsummert.

Alta kommune er enig i at «ledetiden» i prosjekter må kortes ned, men er skeptiske til om foreslåtte tiltak vil være tilstrekkelig for å oppnå dette. I nærliggende prosjekter er det helt andre forhold som har bidratt til at prosjekter har tatt lang tid. Dette berøres i mindre grad i utredningen.

Alta kommune er enige i at så lenge strøm er et knapphetsgode må større kunder betale for den effekt de beslaglegger. Inntil ny og tilstrekkelig kraftproduksjon er på plass, må det skapes en fleksibilitet i nettet som kan imøtekomme noen av de beskrevne utfordringer.

Alta kommuner etterlyser en tydelig overordnet politisk prioritering av hvordan tilknytningsplikten skal etterleves. I nærmeste 10 årsperiode er det sannsynlig med et relativt stort underskudd på strøm i Nord Norge, og inntil dette er endret gjennom ny produksjon må det en tydelig nasjonal prioritering til mht. hvordan dette knapphetsgodet skal fordeles.

Alta 24.08.22

Bjørn-Atle Hansen

Rådmann

Oddvar Konst

Kommunalleder Samfunnsutvikling

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og derfor uten underskrift